MAGYAR INFINITÍVUSZOK: LOGOFORIKUS ÉS PREDIKATÍV KONTROLL[1]

Andrási Krisztina

Bevezetés[2]

A kontroll olyan referenciális függőségi viszony, amelyben a kontrollált elem (beágyazott rejtett alany) referenciáját a kontrolláló (egy kiejtett vagy szintén rejtett összetevő) határozza meg (Bresnan 1982: 372). A kontrollszerkezetek beágyazott rejtett alanyát PRO-ként szokták elemezni, referenciális viszonyaival pedig a kontrollelmélet (lásd például Chomsky 1981, 1982; Manzini 1983) foglalkozik.

(1) *János*$_i$ *szeret* [PRO$_i$ *enni.*]

A PRO disztribúcióját illetően azonban a hagyományos megközelítések empirikusan közel sem fednek le minden adatot, például nem minden nem finit mondat kontrollos (például európai portugál infinitívuszi szerkezetek), illetve találunk finit kontrollszerkezeteket is (például egyes szám 3. személyű kötőmód a héberben). Dolgozatom tárgya az olyan magyar infinitívuszos szerkezetek vizsgálata, amelyek valamely mátrix predikátum komplementumaként jelennek meg. A tanulmány célja egy olyan megközelítés bemutatása és vizsgálata, amelyben a kontrollszerkezetek általában egységesen kezelhetők.

1. Logoforikus és predikatív kontroll Landau (2015) alapján

Williams (1980) óta elfogadott, hogy kétféle kontrollszerkezetet különböztetünk meg: kötelező és opcionális kontrollt (lásd még Chomsky and Lasnik 1993; Hornstein 2001, 2003). Landau (2015) a kötelező kontrollnak további két csoportját különbözteti meg: predikatív és logoforikus kontrollt. A kötelező kontroll kettőssége a korábbi szakirodalomban is megtalálható. A predikatív és a logoforikus kontroll fogalma már Williams (1992)-nél is megjelenik

[1] A tanulmány egyes részei, valamint a 3.4. fejezete a szerzőnek az ELTE Bölcsészettudományi Karán megrendezett 10. Félúton konferencián 2014. október 9-én elhangzott „Részleges kontroll a magyar nyelvben” című előadása, valamint az abból készült tanulmány (Andrási 2016) alapján készültek.

[2] Ezúton szeretném kifejezni köszönetem témavezetőmnek, Szécsényi Krisztinának, valamint a névtelen lektornak és a szerkesztőnek alapos munkájukért, valamint a kritikai észrevételekért, melyekö nyomán jelen tanulmány elnyerte végső formáját. A cikk esetleges hibáiért és hiányosságaiért természetesen minden felelősség engem terhel.

(a kontrollált adjunktumok kapcsán), valamint LFG-s (Lexikai-Funkcionális Grammatika) elemzések is kétféle kontrollszerkezetet feltételeznek: funkcionális és anaforikus kontrollt (lásd Bresnan 1982, Mohanan 1983).[3] Landau (2015) a csoportosításához Williams (1992)-t és Bianchi (2003)-at veszi alapul. Aszerint kerülnek az infinitívuszt vonzó predikátumok két csoportba, hogy az általuk szelektált kontextus attitudinális-e.[4] Az adatok így szélesebb körben lefedhetővé válnak.

A predikatív kontroll csoportjába a következő predikátumtípusok tartoznak:

(2) Predikatív kontrollpredikátumok:
   a. implikatív (például *dare* 'mer', *manage* 'sikerül', *bother* 'vesződik', *remember to* 'nem felejt el', *avoid* 'elkerül', *forget* 'elfelejt')
   b. aspektuális (például *begin* 'kezd', *start* 'kezd', *continue* 'folytat')
   c. modális (például *have* 'kell', *need* 'szükséges', *should* 'kellene')
   d. értékelést kifejező (például *rude* 'goromba', *smart* 'okos', *kind* 'kedves', *(im)polite* 'udvarias/udvariatlan') (Landau 2015: 6/4)

Ezek a predikátumok nem szelektálnak attitudinális kontextust: a beágyazott esemény értékelése inkább külső vagy fizikai körülményektől függ, nem pedig a kontrolláló episztemikus (az ismeretek alapján lehetséges) vagy buletikus (a beszélő kívánsága szerinti) állapotától.

A kötelező kontroll másik csoportja a logoforikus kontroll.

(3) Logoforikus kontrollpredikátumok:
   a. faktív (például *glad* 'örül', *sad* 'szomorú', *regret* 'bán', *like* 'szeret', *hate* 'utál', *loath* 'megvet', *surprised* 'meglepett')
   b. propozicionális (például *believe* 'hisz', *think* 'gondol', *suppose* 'feltételez', *say* 'mond')
   c. dezideratív (például *want* 'akar', *prefer* 'jobban szeret', *hope* 'remél', *afraid* 'fél', *refuse* 'elutasít')
   d. interrogatív (például *wonder* 'tűnődik', *ask* 'kérdez', *find out* 'kiderít') (Landau 2015:7/5)

[3] A funkcionális kontrollszerkezetek az emelő szerkezeteknek felelnek meg nagyjából, míg az anaforikus kontrollszerkezetek az opcionális kontroll csoportját fedik. A kötelező kontroll megoszlik a kettő között (Landau 2013).

[4] Landau (2004)-nél ugyanez a felosztás jelenik meg, de a felosztás alapja az, hogy a beágyazott predikátum és a főmondat által kifejezett idő lehet-e eltérő, valamint engedélyezett-e a részleges kontroll (a részleges kontrollról a későbbiekben lesz szó). Landau a csoportosítást univerzálisnak képzeli el, azonban megjegyzi, hogy előfordulhatnak eltérések a különböző nyelvek között (Landau 2004: 835).

Ezek a predikátumok attitudinális kontextust szelektálnak. Egy kontextus akkor attitudinális, ha a nyelvi kifejezés denotációja nem az aktuális világhoz, hanem a tudósított szituáció szereplőjének episztemikus vagy buletikus állapotához képest van meghatározva. Vagyis a komplementum értékelése a kontrolláló episztemikus vagy buletikus állapotától függ. Az attitudinális igék olyan komplementumokat követelnek meg, amelyek bal perifériája a mátrix mondatbeli esemény értékelő kontextusát tartalmazza, amelynek (legalább) 4 összetevője lehet: <szerző, címzett, idő, világ>. Bianchi (2003) alapján ezek alkotják a tagmondat **logoforikus központját**, amely azt mutatja meg, hogy az attitűd hordozója hogyan „helyezi el" magát (a címzettet) és az esemény idejét a szituációban, amely az attitűd hordozójának hiedelmeit és kívánságait fejezi ki (vagy azoknak megfelel).

A két csoportba tartozó kontrollszerkezetek bizonyos tulajdonságok tekintetében eltérően, csoporton belül azonban egységesen viselkednek. Predikatív kontroll esetén megengedett az infinitívuszi komplementum személyragozása, valamint a [-emberi] rejtett alany. Logoforikus kontroll esetén pedig a kontrolláló lehet implicit, megengedett a kontrollváltás, a részleges kontroll és a megosztott kontroll. Az itt említett tulajdonságokkal, pontosabban a magyar adatok viselkedésével e tulajdonságok tekintetében a tanulmány 3. fejezete foglalkozik majd.

1. táblázat: A két kontrollszerkezet tulajdonságai

	Predikatív kontroll	Logoforikus kontroll
1. Személyragozott komplementum	√	*
2. [-emberi] PRO	√	*
3. Implicit kontroll	*	√
4. Kontrollváltás (*control shift*)	*	√
5. Részleges kontroll (*partial control*)	*	√
6. Megosztott kontroll (*split control*)	*	√

2. A magyar kontrollszerkezetek (újra)csoportosítása

A magyar infinitívuszokat vonzó predikátumokat elsőként Kálmán et al. (1989) osztályozta részletesen és átfogóan. Vizsgálatukat az egyes predikátumok disztribúciós jellemzőire alapozva elkülönítették a predikátumoknak egy olyan csoportját, amely szerintük egyenlő a magyar nyelv segédigéivel. Kenesei (2000) a segédigéknek egy szűkebb csoportját adja. A magyar kontrollszerkezeteket az alapján szokták felosztani, hogy lehetséges-e az infinitívusz személyragozása (lásd például É. Kiss 1998, 2002). A személyragozható fő-

névi igeneves szerkezetekkel Dalmi (1995), É. Kiss (1987), Kenesei (1993), valamint Komlósy (1994) és Tóth (2000, 2002) is részletesen foglalkozik (részben) eltérő elemzési módokat kínálva. A korábbi elemzések vagy csak a személyragozható infinitívuszokra terjednek ki, vagy a szerkezetekkel kapcsolatos specifikusan előforduló problémákra helyezik a hangsúlyt. Landau (2015) alapján viszont az infinitívuszt vonzó magyar predikátumokat a következő két nagy csoportba oszthatjuk:[5]

(4) Predikatív kontrollpredikátumok a magyarban
  a. implikatív: *mer*, *elfelejt*, *megkísérel*, *próbál*, *bátorkodik*, *sikerül*
  b. aspektuális: *(el)kezd*[6]*, nekilát*
  c. modális: *kell, lehet, muszáj*
  d. értékelést kifejező
    i. *kellemetlen*, *kellemes*, *jó, rossz, nehéz, könnyű, érdemes*
    ii. *illetlenség, gonoszság, udvariatlanság, butaság*, stb. (+DP_{abl})[7]

(5) Logoforikus kontrollpredikátumok a magyarban:
  a. (emotív) faktív: *szeret, utál, imád, gyűlöl, röstell, rühell, sajnál*
  b. propozicionális: -
  c. dezideratív: *akar, kíván, óhajt, szándékozik, szeretne, vágyik*
  d. interrogatív: -

Az, hogy egy adott predikátum attitudinális kontextust szelektál, tesztelhető (Landau 2015:18). A specifikus leírások nem feltétlenül ugyanazt jelentik minden ember számára, a referenciális kifejezések többértelműek a *de re* és a *de dicto* olvasatok között. A határozott leírások, mivel többértelműséget idéznek elő, nem illeszthetők be attitudinális kontextusba anélkül, hogy megváltozna az igazságérték. Az alábbi példákat a következő kontextusban kell értelmezni (a Landau (2015)-ben megadott szituációt alapul véve): tegyük fel, hogy Róbertet, Péter egyik régi ismerősét, kinevezték főnöknek Péter irodájában, de Péter erről még nem tud. Nem attitudinális kontextus esetén a mondatok között logikaikövetkezmény-reláció van, míg attitudinális esetén nincsen.

[5] A felsorolás nem teljes, a megadott predikátumok példaként szolgálnak.

[6] A *kezd* ige kontroll-, illetve emelő szerkezetben is előfordulhat (lásd például Kenesei (2000)-et, Bartos (2006)-ot a magyarra, Polinsky−Potsdam (2002)-t és Perlmutter (1970)-et az angolra vonatkozóan). Az emelő szerkezetekre a tanulmányban bemutatott elemzés nem terjed ki.

[7] Az értékelést kifejező melléknévi predikátumokon kívül azok a főnévi predikátumok is ide tartoznak, amelyek vonzata az infinitívuszon kívül egy ablatívuszi esettel álló főnévi csoport (Tóth 2000):

(i) *Nem volt szép dolog Pétertől ilyen sokszor hazudnia.*

(6) Logoforikus kontroll (attitudinális kontextus)
a. faktív
Péter sajnálta felhívni Róbertet. *de re*
↛ *Péter sajnálta felhívni az új főnököt.* *de dicto*
b. dezideratív
Péter meg akarta látogatni Róbertet. *de re*
↛ *Péter meg akarta látogatni az új főnököt.* *de dicto*

(7) Predikatív kontroll (nem-attitudinális kontextus)
a. aspektuális
Péter elkezdett Róberttel beszélgetni. *de re*
→ *Péter elkezdett az új főnökkel beszélgetni.* *de dicto*
b. (-buletikus) modális[8]:
Péternek üdvözölnie kellene Róbertet. *de re*
→ *Péternek üdvözölnie kellene az új főnököt.* *de dicto*
c. értékelést kifejező
Udvariatlanság volt Pétertől ilyet mondania Róbertnek. *de re*
→ *Udvariatlanság volt Pétertől ilyet mondania az új főnöknek.* *de dicto*

Az értékelést kifejező, ablatívuszi DP-t vonzó főnévi predikátumok nem attitudinális kontextust szelektálnak. Az evaluatív melléknévi predikátumok viselkedése azonban a teszt alapján eltérő.

(8) *Kellemetlen volt Péternek becsapni Róbertet.* *de re*
↛ *Kellemetlen volt Péternek becsapni az új főnököt.* *de dicto*

Az *udvariatlanság*-típusú főnévi predikátumok külső, a *kellemetlen*-típusú melléknévi predikátumok pedig belső értékelést fejeznek ki. Az evaluatív melléknevek a magyarban a teszt alapján attitudinális kontextust vezetnek be.

A predikatív kontroll csoportjába tartozó implikatívok sem mutatnak egységes viselkedést a teszt szerint.

(9) a. *Péter elfelejtette üdvözölni Róbertet.*
→ *Péter elfelejtette üdvözölni az új főnököt.*
b. *Péter merte üdvözölni Róbertet.*
↛ *Péter merte üdvözölni az új főnököt.*

[8] A cikk bírálója megjegyzi, hogy a modálisok többszörösen többértelműek lehetnek, és lehet buletikus olvasatuk is. Természetesen ebben az esetben attitudinális kontextust követelnek meg.

Az implikatívok besorolása az angolban is problematikus. Landau (2015) két másik teszt alapján az implikatívokat mégis a nem-attitudinális kontextust szelektáló predikatív kontrollpredikátumokhoz sorolja.

A határozatlan DP-k nem-attitudinális kontextusban egzisztenciális előfeltevést hordoznak, attitudinális kontextusban viszont nem (lásd még: Pearson 2013: 406).

(10) a. *#János fel mert ülni egy unikornisra.* (implikatív)
b. *János fel akart ülni egy unikornisra.* (dezideratív)

Megjegyzem azonban, hogy ez a teszt csak az implikatívokat és a dezideratívokat képes bizonyosan megkülönböztetni. A két csoport elkülönítésére nem alkalmas, mivel például a faktív predikátumok esetén is van egzisztenciális előfeltevés, holott a faktívok attitudinális kontextust szelektálnak.

(11) *#János szeretett felülni egy unikornisra.*

A kontradikciós tesztet alkalmazva (Landau 2015), amely szintén a *de re-de dicto* többértelműségen alapul, jobban látható a különbség a két csoport viselkedése között.

(12) a. *János elfelejtett találkozni Róberttel, #de nem felejtett el találkozni az új főnökkel.*
b. *János sajnált találkozni Róberttel, de nem sajnált találkozni az új főnökkel.*[9]

A kontradikciós teszt megerősíti azt a feltételezést, amely szerint a magyar implikatív predikátumok nem attitudinális kontextust szelektálnak.[10]

A tesztek alapján láthattuk, hogy a két predikátumosztály közti különbség nem feltétlenül olyan éles és kategorikus a magyarban, mint azt a (4) és az (5) alatti csoportosítás alapján várnánk. A csoportok alakulását a magyarban a *2. táblázat* foglalja össze.

[9]Az implikatív *mer* ige a csoportjába tartozó predikátumoktól eltérően viselkedik a kontradikciós teszt tekintetében is, vagyis attitudinális kontextust szelektál:

(i) *János mert Róberttel kiabálni, de nem mert az új főnökkel kiabálni.*

A kontradikciós tesztnél a mondatok értelmezését természetesen mindig egy eseményen belül kell létrehozni. A fenti példa azonban egyes beszélők számára így kissé furcsa lehet, ennek oka a használt igeidő, illetve igemód, vö.:

(ii) *János mer(ne) Róberttel kiabálni, de nem mer(ne) az új főnökkel kiabálni.*

[10] Tóth (2000) alapján kontrollpredikátumoknak tekintjük a *hagy*, *enged*, *segít* (+ datívuszi DP) predikátumokat is. A tesztek alapján ezek szintén predikatív kontrollpredikátumok.

2. táblázat: Predikatív és logoforikus kontrollpredikátumok a magyarban

Predikatív kontrollpredikátumok	Logoforikus kontrollpredikátumok
implikatív, aspektuális, [-buletikus] modális, külső értékelést kifejező predikátumok (+ *hagy*, *enged*, *segít* +DP_{dat})	(emotív) faktív, dezideratív, belső értékelést kifejező predikátumok (+ *mer* (implikatív), [+buletikus] modálisok)

3. A magyar predikatív és logoforikus kontrollszerkezetek jellemzői

A tanulmány most következő részében a magyar kontrollszerkezetek viselkedését vizsgálom abból a szempontból, hogy az *1. táblázatban* megadott jellemzőknek milyen mértékben felelnek meg.

3.1. Személyragozhatóság

Landau (2015) szerint, ha személyragozott az infinitívuszi komplementum, akkor a szerkezet vagy predikatív kontroll, vagy nem kontroll, de nem lehet logoforikus kontroll.

A magyar személyragozott infinitívuszt vonzó predikátumok esetében is igaz ez a megállapítás, vagyis predikatív kontrollal fordulnak elő. Azonban az evaluatív melléknévi predikátumok (*kellemetlen*) vonzataként megjelenő infinitívusz is lehet személyragozott[11]. A tesztek alapján viszont ezek attitudinális kontextust szelektálnak, vagyis logoforikus kontrollként kell kezelnünk őket. Ez látszólag ellentmond a csoportosításnak.

É. Kiss (2001, 2002), valamint Rákosi (2006a) szerint az, hogy a szerkezetben megjelenő datívuszi DP az infinitívusz vagy a mátrix predikátum vonzataként jelenik meg, korrelál azzal, hogy az infinitívuszon megjelenhet-e személyrag. Ha az infinitívusz személyragozott, a datívuszi DP az infinitívusz vonzata, a szerkezet pedig nem kontroll. Az is megfigyelhető, hogy az evaluatív melléknévi predikátumok kétértelműek az attitudinális kontextus szempontjából.

(13) *Kellemetlen volt Jánosnak Péterrel találkozni(a).*

A (13) alatti példamondat nemcsak a datívuszi DP hovatartozását és a személyrag megjelenésének lehetőségét illetően kétértelmű, hanem az értelmezését tekintve is az, ugyanis külső (14a) és belső értékelést (14b) is kifejezhet.

[11] Ennek a csoportnak a megfelelői az angolban opcionális kontrollos szerkezetek, amelyeket Landau (2015) azonban nem vizsgál.

(14) a. *Kellemetlen volt az, hogy János Péterrel találkozott.*
b. *Kellemetlen volt Jánosnak az, hogy Péterrel találkozott.*

Az attitudinális/nem-attitudinális kontextust szelektáló predikátumok elkülönítésére használt tesztet a (14) alatti finit mondatpárokra alkalmazva jól látható a különbség.

(15) *Kellemetlen volt az, hogy János Péterrel találkozott.*
→ *Kellemetlen volt az, hogy János az új főnökkel találkozott.*

(16) *Kellemetlen volt Jánosnak az, hogy Péterrel találkozott.*
↛ *Kellemetlen volt Jánosnak az, hogy az új főnökkel találkozott.*

A teszt is azt támasztja alá, hogy a *kellemetlen*-típusú predikátumok akkor szelektálnak attitudinális kontextust, ha a datívuszi DP nem az infinitívuszi kifejezés vonzata, vagyis a szerkezet kontroll. És ebben az esetben az infinitívusz személyragozása nem lehetséges.

3.2. [-emberi] PRO

A predikatív kontroll megengedi a [-emberi] rejtett alanyt a szerkezetben Landau (2015) szerint. A magyarban azonban a predikatív kontrollpredikátumok alanya többnyire Experiens thematikus-szerepű (modálisok (*kell*, *lehet*, stb.)) vagy Forrás (ablatívuszi DP-t vonzó evaluatív főnévi predikátumoknál (*illetlenség*, stb.)), amely csak [+emberi] lehet. Az implikatív igék (például *elfelejt*) pedig mind kognitív igék, melyeknek szintén csak [+emberi] alanyuk lehet. Az aspektuális igék esetében azonban lehetséges a [-emberi] alany.

(17) a. *A levelek elkezdtek hullani.*[12]
b. *A markoló elkezdte hordani a homokot.*

Ha a beágyazott predikátum ágensi alanyt kíván, még mindig lehetséges a [-emberi] alany (17b), de csak akkor, ha hozzá tudunk rendelni egy személyt (vagy személyek csoportját), aki a cselekvést végzi (jelen esetben a markolót vezető személy).

A logoforikus kontrollpredikátumok esetében viszont valóban nem lehetséges a [-emberi] alany, még akkor sem, ha a cselekvést végző személy vagy személyek csoportja kikövetkeztethető.

[12] Kenesei (2000) és Bartos (2006) alapján a (17a) mondatban az *elkezd* igét nem kontrollos, hanem emelő igeként kellene elemeznünk. Ebben az esetben viszont nem találunk olyan predikatív kontrolligét, amelynek rejtett alanya [-emberi]. Felmerül a kérdés, hogy ennek oka az adatokban fellépő véletlen hiány, vagy az, hogy a magyar infinitívuszok alanya sosem lehet [-emberi]. Ennek a kérdésnek a megválaszolása jövőbeni kutatás feladata.

(18) a. **A levél hullani akart.*[13]
b. **A markoló el akarta hordani a homokot.*
c. **A markolónak kellemetlen volt elhordani a homokot.*

3.3. Implicit kontroll, kontrollváltás és megosztott kontroll

A magyar kontrollszerkezetek egységesen viselkednek az implicit kontrollt, a kontrollváltást és a megosztott kontrollt illetően: implicit kontroll mindig, kontrollváltás és megosztott kontroll sosem lehetséges, függetlenül attól, hogy az adott főmondati predikátum melyik csoportba tartozik.

Előfordulhat, hogy a PRO-t a mátrix predikátumnak egy implicit argumentuma kontrollálja (implicit kontroll). A kontrolláló elhagyása a magyarban nem eredményez agrammatikus mondatokat. A gazdag morfológiának köszönhetően a hiányzó argumentumot rekonstruálni tudjuk.

(19) *János/pro$_i$ elkezdett/megpróbált/elfelejtett/szeret* [PRO$_i$ *enni*].

A személyragozható infinitívuszokkal kapcsolatban Tóth (2000) alapján azt figyelhetjük meg, hogy ha a kontrolláló implicit, kötelező a személyragozás. Ha nincs személyrag, generikus olvasatot kap a mondat.[14]

(20) a. *Kellemetlen pro$_i$* [PRO$_i$ *hazudnia.*]
b. *Kellemetlen pro$_{arb}$* [PRO$_{arb}$ *hazudni.*]

Kontrollváltás során a PRO értelmezését nem feltétlenül a szigorú értelemben vett kontrollálójától, hanem egy másik lehetséges kontrollálótól kapja. Míg a (21a) mondatban egyértelműen *Peter* a kontrolláló, addig a (21b) mondat kétértelmű: a kontrolláló lehet *Peter* és *John* is.

(21) a. *Peter* *promised* *John* [*to* *do* *it.*]
Péter ígér-PAST János INF csinál az
'Péter megígérte Jánosnak, hogy megteszi.'
b. *Peter promised John* [*to* *be* *allowed* *to* *do* *it.*]
Péter ígér-PAST János INF van enged-PASTP INF csinál az
'Péter megígérte Jánosnak, hogy megteheti.'

Mivel a magyarban nincsenek a (21)-hez hasonló szerkezetek, a kontrollváltás nehezen példázható. A permisszívek esetén beszélhetünk szemantikai értelemben két potenciális kontrollálóról, azonban a szerkezet sosem kétértelmű.

[13] A cikk bírálója felhívja a figyelmet arra, hogy az *akar* igével találunk olyan adatot, ahol lehetséges a [-emberi] rejtett alany, például *Csak nem akar esni az eső*. Az *akar* igének ez azonban egy teljesen specifikus használata.
[14] vö. É. Kiss (2001, 2002), Rákosi (2006a)

(22) *János$_i$ hagyta/engedte Marinak$_j$* [PRO$_{*i/j}$ *megnézni a filmet.*]

Végül, a megosztott kontrollt (amikor a PRO referenciáját a mátrix argumentumok együttesen határozzák meg) vizsgálva azt találjuk, hogy a PRO értelmezése sosem lehet olyan, hogy két antecedense is van.[15]

(23) a. **János$_i$ tudta, hogy illetlenség volt Páltól$_j$* [PRO$_{i+j}$ *ilyen későn érkezni.*]
b. **János$_i$ tudta, hogy Mari$_j$ minden nap fel szeretné/akarja* [*hívni egymást* PRO$_{i+j}$]

3.4. Részleges kontroll

Landau korábbi munkáiban (Landau 1999, 2000, 2004) a kötelező kontrollos szerkezeteket az alapján csoportosította, hogy megengedik-e a részleges kontrollt vagy sem.

Részleges kontrollról akkor beszélünk, ha a kontrolláló a főnévi igenév alanya által denotált referenciahalmaznak részhalmaza (Landau 1999, 2000, 2004, de lásd még például Martin 1996; Petter 1998; Wurmbrand 1998a, 1998b). Ezt a viszonyt DP$_1$…PRO$_{1+}$ indexeléssel szemléltethetjük.

(24) *We thought that…*
mi gondol-PAST hogy
'Úgy gondoltuk, hogy…'
a. *The chair$_1$ preferred* [PRO$_{1+}$ *to gather at 6.*]
az elnök jobban szeret-PAST INF gyűlik -kor 6
'Az elnök jobban szeretne 6-kor összegyűlni.'
b. *Bill$_1$ regretted* [*PRO$_{1+}$ meeting without*
Bill bán-PAST találkozik-GER nélkül
a concrete agenda.]
egy konkrét napirend
'Bill megbánta, hogy konkrét napirend nélkül találkoztak.'

(Landau 2004: 833/24)

[15] Látszólag megosztott a kontrollált elem referenciája a személyragozott főnévi igenevek esetén az alábbi mondatban:

(i) *János megmondta Marinak, hogy korán kell indulniuk.*

Itt azonban az infinitívusz rejtett alanya referenciáját nem a *megmond* ige argumentumaitól nyeri, hanem egy, a szerkezetben impliciten jelenlévő összetevőtől (vö. É. Kiss 2001, 2002; Rákosi 2006a):

(ii) *János megmondta Marinak, hogy pro$_i$(/nekik$_i$) korán kell [PRO$_i$ elindulni(uk)].*

Azt az esetet, amikor a kontrolláló és kontrollált összetevő referenciája teljesen megegyezik, kimerítő kontrollnak nevezzük. A PRO és kontrollálójának referenciája nem lehet eltérő, még akkor sem, ha a kontrolláló része a PRO referenciahalmazának.

(25) *We thought that…*
mi gondol-PAST hogy
'Úgy gondoltuk, hogy…'
a. **John*$_1$ *managed* [PRO$_{1+}$ *to gather at 6.*]
János sikerül-PAST INF gyűlik -kor 6
'Jánosnak sikerült 6-kor összegyűlni.'
b. **The chair*$_1$ *began* [PRO$_{1+}$ *meeting without*
az elnök kezd-PAST találkozik-GER nélkül
a concrete agenda.]
egy konkrét napirend
'Az elnök konkrét napirend nélkül kezdett összeülni.'
(Landau 2004: 834/25)

Azt, hogy egy adott predikátum megengedi-e a részleges kontrollt, több tényező is befolyásolja. Az egyik a mátrix mondat és a beágyazott infinitívuszi szerkezet időbeli eltérésének lehetősége. Ha a beágyazott szerkezet kifejezhet a főmondat idejétől függő, de attól eltérő időt (nem szimultán a mátrix predikátum), lehetséges a részleges kontroll (Landau 1999, 2000, 2004).

(26) a. **Yesterday, John managed to solve*
tegnap János sikerül-PAST INF megold
the problem tomorrow
a probléma holnap
'Tegnap Jánosnak sikerült megoldani a problémát holnap.'
b. *Yesterday, John hoped to solve*
tegnap János remél-PAST INF megold
the problem tomorrow.
a probléma holnap
'Tegnap János remélte, hogy megoldja a problémát holnap.'
(Landau 2004, 836/31)

Ez a kritérium azonban nem bizonyul elégséges feltételnek, valamint a szemantikai idő kategóriája is árnyaltabb (részletesebben lásd például Grano 2012; Wurmbrand 2014; Pearson 2013).

Landau (2015)-höz hasonlóan, Pearson (2013) szerint is az időbeli eltérés lehetőségén kívül fontos, hogy a főmondati predikátum attitűd predikátum

legyen.[16] White–Grano (2014) pedig egy kérdőíves kutatás alapján arra a konklúzióra jutott, hogy a kontrollpredikátumok egy skálán helyezkednek el a részleges kontroll iránti toleranciájukat illetően. Továbbá az időbeli eltérés lehetősége és az attitudinális kontextus valóban meghatározóak a részleges kontrollt illetően. Javít még az elfogadhatóságon, ha a főmondati predikátum atelikus (végpont nélküli) és nem átlátszó (átlátszatlan) (lásd a *3.4.1.* alfejezet).[17]

3.4.1. Részleges kontroll a magyar nyelvben[18]

A magyarban is megtaláljuk a részleges kontrollra jellemző referenciaviszonyt.[19]

(27) a. **János találkozott.*
b. *János találkozni akart.*
c. **Jánosnak sikerült találkoznia.*

A kontrollszerkezetben szereplő kollektív predikátum grammatikus mondatot eredményez (lásd (27b)-t szemben (27a)-val). Az infinitívuszt vonzó predikátumok azonban a magyarban sem mutatnak azonos viselkedést a részleges kontrollt illetően. A (27c) mondatban szereplő *sikerül* mátrix predikátum például nem engedi meg a részleges kontrollt.

Landau (2015) szerint a logoforikus kontrollpredikátumok azok, amelyek megengedik a részleges kontrollt. A magyarban is többnyire azt látjuk, hogy ezekkel a predikátumokkal elfogadható a szerkezet. Továbbá a fentebb említett tulajdonságok (időbeli eltérés, opacitás, stb.) a magyarban is megjósolják ezeknek a szerkezeteknek az elfogadhatóságát.

A dezideratív (*akar, jobban szeretne*, stb.) és a faktív predikátumok (*utál, szeret*, stb.) logoforikusak a magyarban. A dezideratívok részleges kontroll szempontjából releváns tulajdonságaikat illetően attitudinálisak, nem egyide-

[16] Pearson (2013) megkülönböztet kanonikus és nem kanonikus attitűd predikátumokat, amelyek közül az előbbi esetén lehetséges a részleges kontroll. A felmerülő további problémákról lásd még például Hornstein (2003)-at, valamint Boeckx et al. (2010)-et.

[17] Az opacitás elsősorban Pearson (2013)-nál volt fontos tényező a kanonikus és nem kanonikus attitudinális predikátumok elkülönítésénél (lásd még Landau 2013, Sharvit 2003, Grano 2011, Giannakidou 2013).

[18] Az adatokat főként saját nyelvi intuícióm, valamint anyanyelvi beszélőkkel való konzultáció alapján ítéltem meg. Az adatok megítélése bizonyos anyanyelvi beszélők számára eltérő lehet. A különböző predikátumtípusokkal kapcsolatban korpuszvizsgálatot is végeztem (a *Magyar Nemzeti Szövegtár* alapján), azonban nehéz volt megfelelő számú olyan adatot találni, ami a dolgozatban vizsgált jelenségnek pontosan megfelel.

[19] Azokat a szerkezeteket, amelyek alanya gyűjtőnév, nem vizsgálom a tanulmányban. Megjegyzem azonban, hogy gyűjtőnevekkel is létrehozható a részleges kontrollra jellemző értelmezés. Az angolban lásd például Pearson (2013: 318)-at.

jűek, vagyis megengedik a két tagmondat időbeli eltérését és nem átlátszók (átlátszatlanok), azaz az egzisztenciális DP-k nem hordoznak előfeltevést ezekkel a predikátumokkal. Az ebbe a csoportba tartozó predikátumok megengedik a részleges kontrollt.

(28) *János találkozni/beszélgetni/csókolózni akar*.

A faktív predikátumok attitudinálisak ugyan, de egyidejűek és átlátszóak. Ezekkel a predikátumokkal nem minden esetben grammatikus a részleges kontroll.

(29) *János utál beszélgetni/csókolózni/*találkozni*.

Az *utál*-típusú predikátumok gyakran generikus értelmezést gerjesztenek. Pearson (2013) szerint ezekkel akkor lehetséges a részleges kontroll, ha a beágyazott predikátum progresszív. Ez a magyarban is szerepet játszik: ha az igei komplementum cselekvéspredikátum, elfogadható(bb) lehet a szerkezet.

A predikatív kontrollpredikátumok nem attitudinálisak, nem engedik meg a két tagmondat időbeli eltérését (egyidejűek)[20] és átlátszóak.

(30) a. *Udvariatlanság Jánostól *találkozni/*csókolózni/*beszélgetni.*
b. *János elkezdett *találkozni/*csókolózni/??beszélgetni.*
c. *Jánosnak sikerült *találkozni/*csókolózni/*beszélgetni.*
d. *Jánosnak *találkozni/?csókolózni/?beszélgetni kell.*
e. *Jánosnak muszáj/ lehet *találkozni/?csókolózni/?beszélgetni.*

A fentiek és a vizsgálataim alapján az a következtetés vonható le, hogy a részleges kontroll akkor a legelfogadottabb, ha a főmondati predikátum attitudinális, valamint nem szimultán (megengedi az időbeli eltérést), és nem átlátszó. Ha a beágyazott predikátum cselekvéspredikátum, javít a szerkezet megítélésén abban az esetben, ha az adott predikátum nem attitudinális kontextust szelektál vagy szimultán.

Vannak azonban olyan esetek, amikor mégis elfogadható a részleges kontroll, pedig a mátrix predikátum tulajdonságait illetően olyan, hogy ez nem lenne lehetséges.

[20] Kivételt képeznek a modálisok:
(i) *Múlt kedden Jánosnak szabad volt másnap hazamennie a kórházból.*
(ii) *Múlt kedden már muszáj volt feladni a levelet másnap.*

(31) a. *Udvariatlanság Katitól beszélgetni* az ünnepség alatt.
b. *Kati utál* a bevásárlóközpontnál *találkozni.*
c. *Kellemetlen Katinak* a válásáról *beszélgetni/*más emberek előtt *csókolózni.*[21]

Ha nem azon van a hangsúly, hogy a kontrolláló kivel végzi a cselekvést, hanem a szituáció egy másik aspektusán, elfogadható lehet a szerkezet, azonban ennek a tényezőnek a pontos meghatározása további vizsgálatokat igényel.

De vajon valóban részleges kontrollként kellene elemeznünk ezeket a szerkezeteket? Boeckx et al. (2010) és Hornstein (2003) szerint nemcsak a főmondatbeli, hanem a beágyazott predikátum tulajdonságai is meghatározóak, pontosabban az, hogy a beágyazott predikátum szelektál-e egy komitatív összetevőt ($DP_{val/vel}$).

(32) a. *The chair applied together for the grant with Bill.*
az elnök jelentkezik-PAST együtt -ra az ösztöndíj -vel Bill
'Az elnök Bill-lel együtt jelentkezett az ösztöndíjra.'
b. **The chair is mutually supporting with Bill.*
az elnök van-SG kölcsönösen támogató -vel Bill
'Az elnök és Bill kölcsönösen támogatják egymást.'
c. *The committee left/ went out.*
a bizottság elmegy-PAST/megy-PAST ki
'A bizottság távozott/kivonult.' (Boeckx et al. 2010: 22/36c)

A (32a) mondatban a komitatív összetevő szelektált, (32b)-ben agrammatikus, míg (32c) esetén opcionális annak megjelenése. Ha a beágyazott predikátum olyan, hogy nem szelektál komitatív összetevőt, nem lép fel a részleges kontrollra jellemző részhalmaz-relációs olvasat.

[21] A cikk névtelen lektora felhívja a figyelmet arra, hogy a beágyazott igék főmondatos szerkezetekben is eltérően viselkednek az implicit komitatívuszi argumentumok engedélyezését illetően:
(i) *János éppen csókolózott/beszélgetett.*
(ii) **János éppen találkozott.*
(iii) *(?)János inkább a parkban találkozna.*
Valóban érdemes lenne a későbbiekben megvizsgálni az implicit komitatívuszi argumentumok engedélyezését, az (ii) alatti mondat agrammatikusságának azonban az az oka, hogy a *találkozni* predikátum jelentése nem fér össze a mondatban szereplő *éppen* jelentésével, amely itt folyamatos és nem pontszerű (*éppen most*) értelmezést kíván.

(33) *The chair preferred* [PRO *to leave/*
az elnök jobban szeret-PAST INF elmegy/
go out at 6]
megy ki -kor 6.
'Az elnök inkább 6-kor távozott/vonult ki.'
(Boeckx et al. 2010: 22/37)

A (33) alatti mondatban a *prefer* ('jobban szeret') predikátum engedélyezi a részleges kontrollt, a *leave/go out* ('távozik/kivonul') predikátum pedig nem szelektál komitatív összetevőt, így csak kimerítő kontrollként értelmezhetjük a szerkezetet.

Boeckx et al. (2010) szerint ezért a szerkezet tulajdonképpen egy „hagyományos" kötelező kontrollos szerkezet.

(34) [*The chair*]$_i$ *hoped* [PRO$_i$ *to*$_{[+tense]}$ *meet* pro$_k$ *at 3*].
az elnök remél-PAST INF találkozik -kor 3
'A elnök remélte, hogy 3-kor találkoznak.'
(Boeckx et al. 2010:23/38)

A szelektált komitatív összetevő a magyar szerkezetek esetén is kulcsfontosságú a főmondati predikátum fentebb említett tulajdonságai mellett, ugyanis nem minden kollektív predikátum esetén kapunk grammatikus részlegeskontroll-szerkezetet.

(35) a. **János össze akart gyűlni*.
b. **János körbe akarta venni a fát.*

A *beszélgetni/találkozni*-típusú reciprok predikátumok szelekciós megkötései között szerepel egy komitatív összetevő, amely Komlósy (1992, 1994) és Rákosi (2003)[22] tesztjei alapján valódi argumentum. Megfigyelték például, hogy ha a komitatív összetevő kölcsönös névmással van kifejezve, csak argumentum lehet, adjunktum nem.

(36) a. *Péter és Kati beszélgettek egymással*.
b. **Péter és Kati kocogtak egymással*.

Rákosi (2003) továbbá arra is rámutatott, hogy akkor lehetséges két predikátum koordinációja, ha mindkettő reciprok, vagy ha egyik sem az.

[22] A reciprok predikátumokról és komitatív argumentumokról lásd még: Rákosi (2006b, 2008).

(37) a. *Jánossal vagy beszélgetek vagy verekszek.*
b. *Jánossal vagy kocogok vagy úszok.*
c. *???Jánossal általában vagy beszélgetek vagy futok.*

Az előbbi megállapításokat, valamint a (38) alatti példamondatokat figyelembe véve láthatjuk, hogy a *beszélgetni*- és az *összegyűlni*-típusú predikátumok nem mutatnak egységes viselkedést:

(38) a. *János és Kati találkoztak egymással.*
b. *János és Kati összefogtak egymással.*
c. **János és Kati összegyűltek egymással.*
d. **János és Kati körbevették egymással a fát.*

A koordinációs teszt is ezt támasztja alá:

(39) a. *Jánossal általában vagy találkozok vagy telefonon beszélgetek.*
b. **Jánossal általában vagy összegyűlök vagy beszélgetek.*[23]

A fenti példák alapján megállapíthatjuk, hogy az *összegyűlni* típusú kollektív predikátumok esetén a komitatív összetevő megjelenése nem szelekció eredménye. Nem grammatikus a részleges kontroll ezekkel a predikátumokkal akkor sem, ha a főmondati predikátum egyébként megengedné azt.

(40) a. **János körbe akarta venni a fát/ össze akart gyűlni.*
b. **János utálja körbevenni a fát/utál összegyűlni.*
c. **János nem meri körbevenni a fát/nem mer összegyűlni.*[24]

Részleges kontroll tehát csak akkor lehetséges, ha a beágyazott predikátumnak argumentuma egy komitatív összetevő. Mindebből viszont az következik, hogy a magyarban a részleges kontroll nem más, mint kimerítő kontroll.[25] A fentebb bemutatott meghatározó tényezőkön kívül tehát a magyarban kiemelkedő szerepe van a rejtett komitatív összetevőnek.

[23] A (39b) mondat az *összegyűlik* predikátummal koordináció nélkül is agrammatikus, mivel az *összegyűlik* predikátum olyan alanyt kíván, amelynek denotációja egy csoport (vagy annak tagjai). Azonban a kétféle típusú predikátum koordinációja így is agrammatikus szerkezetet eredményez.

(i) **Az egyesület általában vagy összegyűlik vagy beszélget.*

[24] A cikk bírálója ellenpéldaként említi az alábbi mondatot:

(i) *János nem szeretné/akarja körbevenni a házat.*

Ennek a mondatnak az értelmezése azonban nem azonos a (40) alatti mondatok értelmezésével, ugyanis a fenti mondat csak úgy grammatikus, ha úgy értelmezzük, hogy János nem szeretné/akarja, hogy a ház körbe legyen véve (valamivel), nem pedig úgy, hogy János más emberekkel együtt nem akarja körbevenni a házat.

[25] A részleges kontroll komitatív összetevős elemzéséről lásd még Sheehan (2012)-t.

Az eddigieket összegezve megállapítható, hogy a magyar kontrollszerkezetek is, néhány nyelvspecifikus eltéréstől eltekintve, jól illeszkednek a Landau-féle csoportosításba és jól elkülöníthetők aszerint, hogy a főmondati predikátum attitudinális kontextust szelektál-e. A magyar szerkezetek jellemzőit az alábbi táblázat összegzi.

3. táblázat: A magyar kontrollszerkezetek tulajdonságai

	Predikatív kontroll	Logoforikus kontroll
1. Személyragozott komplementum	√	*
2. [-emberi] PRO	(√)	*
3. Implicit kontroll	√	√
4. Kontrollváltás (*control shift*)	*	*
5. Részleges kontroll (*partial control*)	*	*
6. Megosztott kontroll (*split control*)	*	*

Felmerül a kérdés azonban, hogy valóban csak egy újfajta csoportosítást nyerünk, amellyel a főnévi igenevet vonzó predikátumok egységesen osztályozhatók, vagy ez a felosztás más előnyhöz is vezet?

4. Kötelező *de se* olvasat

A hagyományos elméletek a kötelező kontroll rejtett alanyához kötelező *de se* értelmezést rendelnek, azonban Landau (2015) rámutat arra, hogy ez nem minden esetben van így. Kötelező kontroll esetén csak a logoforikus kontroll rejtett alanya kötelezően *de se* értelmezésű, amely egy azonosítási reláción keresztül valósul meg. Predikatív kontroll esetén viszont nem kötelező ez az olvasat. A tanulmányban már láttuk, hogy nem kötelező a [+emberi] rejtett alany ezekben a típusú kontrollszerkezetekben, de ha a PRO a [+emberi] jegyet viseli, akkor sem áll egyes szám első személyű episztemikus relációban a beágyazott eseménnyel.

(41) a. *This* *key*$_i$ *will* *do* [PRO$_i$ *to* *open* *the* *door.*]
ez kulcs fog tesz INF nyit az ajtó
'Ez a kulcs nyitja az ajtót.' (Landau 2015: 22/25a)

b. *Mary*$_i$ *neglected* [PRO$_i$ *to* *send* *the* *payment.*]
Mari elhanyagol-PAST INF küld a fizetség
'Mari elfelejtette elküldeni a pénzt.' (Landau 2015: 22/26d)

A (41a) alatti példában mivel az alany élettelen, a PRO értelmezése nem lehet *de se*. A (41b) mondatban pedig lehetséges a *de se* értelmezés, de nem kötelező: nem szükséges, hogy Marinak releváns „öntudata” legyen.

A következőkben nézzük, hogy a magyar adatok is alátámasztják-e azt a megállapítást, amely szerint csak a logoforikus kontroll PRO-jának értelmezése kötelezően *de se*. Az alábbi mondatpárok főmondati predikátumai attudinális kontextust szelektálnak, azonban a finit beágyazott mondat esetén nem kötelező a koreferencia, kontroll esetén viszont igen.

(42) a. *János*$_i$ *azt akarja, hogy ő*$_{i/j}$ *nyerjen*.
b. *János*$_i$ *nyerni*$_k$ *akar* [PRO$_{i/*j}$ t$_k$].

(43) a. *Kellemetlen volt Jánosnak*$_i$*, hogy* pro$_{i/j}$ *hazudott*.
b. *Kellemetlen volt Jánosnak*$_i$ [PRO$_{i/*j}$ *hazudni.*]

Nem attitudinális kontextust szelektáló mátrix predikátumok közül kevéssel lehet finit szerkezetet is létrehozni, de az értékelést kifejező főnévi predikátumok esetén ez lehetséges.

(44) a. *Illetlenség volt Jánostól*$_i$*, hogy* pro$_{i/*j}$ *hazudott*.
b. *Illetlenség volt Jánostól*$_i$ [PRO$_{i/*j}$ *hazudni.*]

Már a (44a) alatti finit mondatban is kötelező a koreferencia az *illetlenség* főnévi predikátum szemantikájából kifolyólag.

Látszólag nincs különbség a predikatív és a logoforikus kontroll között. A PRO értelmezése azonban nem teljesen ugyanaz a kétféle szerkezetben: predikatív kontroll esetén nincs úgynevezett első szám egyes személyű „azonosítási” reláció, ami a logoforikus kontrollnál megfigyelhető az attitudinális kontextus miatt. Az azonosítási reláció meglétét, illetve hiányát az alábbi mondatok példázzák.

(45) *Illetlenség volt Jánostól hazudni, habár ő ezt nem tudta*.

(46) a. *János nyerni akart, #habár ő ezt nem tudta*.
b. *János sajnált nyerni, #habár ő ezt nem tudta.*
c. *Jánosnak kellemetlen hazudni, #habár ő ezt nem tudta.*
d. *János utált nyerni, #habár ő ezt nem tudta.*

A magyar példák alapján is elmondható, hogy a logoforikus kontroll nem fér össze azzal, hogy az attitűd hordozója nincs tudatában annak, hogy ő az attitűd hordozója és a beágyazott cselekvés elvégzője is. Vagyis a magyar kontrollszerkezetek elemzésekor is figyelembe kell vennünk, hogy egy adott predikátum attitudinális vagy nem attitudinális kontextust szelektál.

Összegzés

A tanulmány a magyar főnévi igenevet vonzó predikátumok egy újszerű csoportosítását mutatta be Landau (2015) alapján. A csoportosítás alapja az volt, hogy az adott predikátum attitudinális kontextust szelektál-e vagy sem. Landau elméletének újszerűsége a csoportosításon kívül az, hogy a kétféle típusú predikátumok tulajdonságai a szerkezetből következnek, a rejtett alany is a deriváció során kapja meg értelmezését, így az adatok szélesebb körben lefedhetővé válnak és egységesen kezelhetők.

A magyar adatokat megvizsgálva azt láthattuk, hogy a bemutatott elméletet a magyarra is érdemes alkalmazni, annak ellenére, hogy a csoportokra megadott jellemzők tekintetében néhány eltérést találunk. Ez azonban nem cáfolja a felosztás fontosságát, az eltéréseknek nyelvspecifikus okai lehetnek, amelyek pontosítást igényelnek. Ebben a megközelítésben a magyar kontrollszerkezetek is helyet kapnak egy univerzális kontrollelméletben.

Hivatkozások

Andrási Krisztina 2016. Részleges kontroll a magyar nyelvben. In Kocsis Zsuzsanna – Németh Luca Anna –Takács Edit (szerk.) *Találkozások Félúton: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskolájának 10. Félúton konferenciáján elhangzott előadások tanulmánykötete*. ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest, 37–53.

Andrási Krisztina (megj. előtt). Részleges kontroll a magyar nyelvben. In *Félúton 10. A tizedik Félúton konferencia (2014) kiadványa*. ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest.

Bartos Huba 2006. És mégis mozog? In Kálmán László (szerk.) *KB 120: A titkos kötet*. Tinta, Budapest, 49–67.

Bianchi, Valentina 2003. On Finiteness as Logophoric Anchoring. In Jacqueline Guéron – Liliane Tasmowski (szerk.) *Temps et Point de Vue / Tense and Point of View*. Université Paris X, Nanterre, 213–246.

Boeckx, Cedric – Norbert Hornstein – Jairo Nunes 2010. *Control as movement*. Cambridge University Press, Cambridge.

Bresnan, Joan 1982. Control and complementation. *Linguistic Inquiry* 13. MIT Press, Cambridge, 343–434.

Chomsky, Noam 1981. *Lectures on Government and Binding.* Foris, Dordrecht.

Chomsky, Noam 1982. *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*. MIT Press, Cambridge, Mass.

Chomsky, Noam – Howard Lasnik 1993. Principles and Parameters Theory. In Joachim Jacobs – Arnim von Stechow – Wolfgang Sternefeld – Theo Vennemann (szerk.) *Syntax: An International Handbook of Contemporary Research.* Walter de Gruyter, Berlin, 506–569.

Dalmi, Gréte 1995. *Hungarian Infinitival Constructions*. MA Thesis, University of Sydney.

É. Kiss Katalin 1987. *Configurationality in Hungarian.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

É. Kiss Katalin 1998. Mondattan. In É. Kiss Katalin – Siptár Péter – Kiefer Ferenc. *Új magyar nyelvtan*. Osiris, Budapest, 17–184.

É. Kiss Katalin 2001. A főnévi igenév személyragozásának kérdéseiről. In Bakró-Nagy Marianne – Bánréti Zoltán – É. Kiss Katalin (szerk.) *Újabb tanulmányok a strukturális magyar nyelvtan és nyelvtörténet köréből.* Osiris, Budapest, 42–58.

É. Kiss Katalin 2002. *The Syntax of Hungarian*. Cambridge Syntax Guides, Cambridge University Press, Cambridge.

Giannakidou, Anastasia. 2013. (Non)veridicality, epistemic weakening, and event actualization: Evaluative subjunctive in relative clauses. In Taboada, Maite – Radoslava Trnavac (szerk.) *Nonveridicality and evaluation: Theoretical, computational, and corpus approaches*. Brill, Leiden, 17–49.

Grano, Thomas 2011. Mental action and event structure in the semantics of *try*. In Ashton, Neal Michael – Anca Chereches – David Lutz (szerk.) *Proceedings of Semantics and Linguistic Theory (SALT) 21*. Rutgers, New Brunswick, NJ, 426–443.

Grano, Thomas 2012. *Control and restructuring at the syntax-semantics interface*. PhD Disszertáció, University of Chicago.

Hornstein, Norbert 2001. *Move! A minimalist theory of construal*. Blackwell, Oxford.

Hornstein, Norbert 2003. On control. In Hendrick, Randall (szerk.). *Minimalist Syntax*. Blackwell, Oxford, 6–81.

Kálmán C. György − Kálmán László − Nádasdy Ádám − Prószéky Gábor. 1989. A magyar segédigék rendszere. In Telegdi Zsigmond – Kiefer Ferenc (szerk.): *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XVII*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 49–103.

Kenesei István 1993. Infinitival Complements and Related Non-finite clauses in Finnish and Hngarian. In Nigel Vincent − Kersti Borjars (szerk.) *Complement Structures in the Languages of Europe (EUROTYP Working Paper III/4)*, ESF, Strasbourg, 45–65.

Kenesei István 2000. Van-e segédige a magyarban? Esettanulmány a grammatikai kategória és a vonzat fogalmáról. In Kenesei István (szerk.): *Igei vonzatszerkezet a magyarban*. Osiris, Budapest, 157–196.

Komlósy András 1992. Régensek és vonzatok [Predicates and arguments]. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 1: Mondattan.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 299−528.

Komlósy András 1994. Complements and Adjuncts. In Kiefer Ferenc − É. Kiss Katalin (szerk.) *The Syntactic Structure of Hungarian*. *Syntax and Semantics 27*. Academic Press, New York, 91–178.

Landau, Idan 1999. *Elements of Control.* PhD Disszertáció, MIT, Cambridge, Mass.

Landau, Idan 2000. *Elements of control: Structure and meaning in infinitival constructions*. Kluwer, Dordrecht.

Landau, Idan 2004. The Scale of Finiteness and the Calculus of Control. In Legate, Julie Anne (szerk.) *Natural Language and Linguistic Theory* 22. Springer, Dordrecht, 811−877.

Landau, Idan 2013. *Control in generative grammar: A research companion*. Cambridge University Press, Cambridge.

Landau, Idan 2015. *A two-tiered theory of control*. MIT Press, Cambridge, MA.

Manzini, Maria Rita 1983. On Control and Control Theory. *Linguistic Inquiry 14*. MIT Press, Cambridge, 421–446.

Martin, Rosemarie Ann 1996. *A minimalist theory of PRO and control*. PhD Disszertáció, University of Connecticut.

Mohanan, Karuvannur Puthanveettil 1983. Functional and Anaphoric Control. *Linguistic Inquiry 14*. MIT Press, Cambridge, 641–674.

Pearson, Hazel. 2013. *The sense of self: Topics in the semantics of de se expressions*. PhD Disszertáció, Harvard University.

Perlmutter, David 1970. The two verbs *begin*. In Roderick Jacobs – Peter Rosenbaum (szerk.) *Readings in English Transformational Grammar*. Blaisdell, Waltham, MA, 107–119.

Petter, Marga 1998. *Getting PRO under control*. Holland Academic Graphics, The Hague.

Polinsky, Maria − Eric Potsdam 2002. Backward control. *Linguistic Inquiry 33*. MIT Press, Cambridge, 245–282.

Rákosi György 2003. Comitative arguments in Hungarian. In Heeren, Willemijn − Dimitra Papangeli − Evangelia Vlachou (szerk.) *Uil-OTS Yearbook*. Utrecht University, Utrecht, 47−57.

Rákosi György 2006a. *Dative experiencer predicates in Hungarian*. PhD Dissertation, LOT Publications, Utrecht.

Rákosi György 2006b. Inherensen reflexív és reciprok predikátumok a magyarban: osztályozási problémák. In Gárgyán Gabriella − Sinkovics Balázs (szerk.) *LingDok5: Nyelvész-doktoranduszok dolgozatai*. SZTE Nyelvtudományi Doktori Iskola, Szeged, 109−130.

Rákosi György 2008. The inherently reflexive and the inherently reciprocal predicate in Hungarian: each to their own argument structure. In König, Ekkehard − Volker Gast (szerk.) *Reciprocals and reflexives. Theoretical and typological explorations.: Trends in Linguistics. Studies and Monographs 192*. Mouton de Gruyter, Berlin, New York, 411−450.

Sharvit, Yael 2003. Trying to be progressive: The extensionality of *try*. In *Journal of Semantics* 20. Oxford University Press, Oxford, 403−445.

Sheehan, Michelle 2012. A new take on partial control: defective thematic intervention. In James N. Chancharu −Xuhui Freddy Hu − Moreno Mitrović (szerk.) *Cambridge Occasional Papers in Linguistics* 6. Oxford University Press, Oxford, 1−47.

Tóth Ildikó 2000. *Inflected Infinitives in Hungarian*. PhD disszertáció, Tilburg University, Tilburg.

Tóth Ildikó 2002. Can the Hungarian Infinitive be Possessed? In Kenesei István – Siptár Péter (szerk.) *Approaches to Hungarian 8*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 133–160.

White, Aaron Steven − Grano, Thomas 2014. An experimental investigation of partial control. In Etxeberria, Urtzi − Anamaria Falaus − Aritz Irurtzun − Bryan Leferman (szerk.) *Proceedings of Sinn und Bedeutung 18.* Semantics Archive, 469−486.

Williams, Edwin 1980. Predication. *Linguistic Inquiry 11*. MIT Press, Cambridge, 203–238.

Williams, Edwin 1992. Adjunct Control. In Richard Larson − Sabine Iatridou − Utpal Lahiri − James Higginbotham (szerk.) *Control and Grammar*. Luwer Academic Publishers, Dordrecht, 297–322.

Wurmbrand, Susi 1998a. Downsizing infinitives. In Sauerland, Uli − Orin Percus (szerk.) *The interpretive tract: MIT Working Papers in Linguistics 25.* MITWPL, Cambridge, MA, 141−175.

Wurmbrand, Susi 1998b. *Infinitives*. PhD dissertation. MIT, Cambridge.

Wurmbrand, Susi. 2014. Tense and Aspect in English Infinitives. *Linguistic Inquiry* 45. MIT Press, Cambridge, 403−447.